

KIHNU LEHT

VÄLJAANDJA KIHNU VALLAVALITSUS

august 2013 nr. 7 (150)

TÄNA LEHES

Konstantinoo-
poli patriarhi
külaskäik:
kes ta on ja
miks ta Kihnu
tuleb?

Eesti õige-
usklike koos-
töö on vajalik
ja võimalik

Kihnu Kultuuri
Instituudi ja
Kihnu koolijuhi
Toomas Pajula
kirjavahetus
pärimus-
kultuurist

Kohalikud
valimised
tulekul

Manija pilli-
laager on
saamas
eluviisiks

Turvalist
jalgrattasõitu

Ise tuleb
hakata endale
pensioni
maksma

Oma kätega loodud ilu

Eks paljud on Järve talust mööda minnes imetlenud ilu, maitsekust ja pererahva kätetööd. Sel suvel pärjati kompleks Pärnumaa kõige kaunima talu tiitli, kutsuga taasiseseisvumispäeval presidendi vastuvõtule ja piduõhtule Rāpinas, kus tunnustati üleeestilise kodukaunistuskonkursi parimaid.

Eilsel suvelõpupeol (30. augustil) kuulutati aed Kihnu heakorrakonkursi võitjaks.

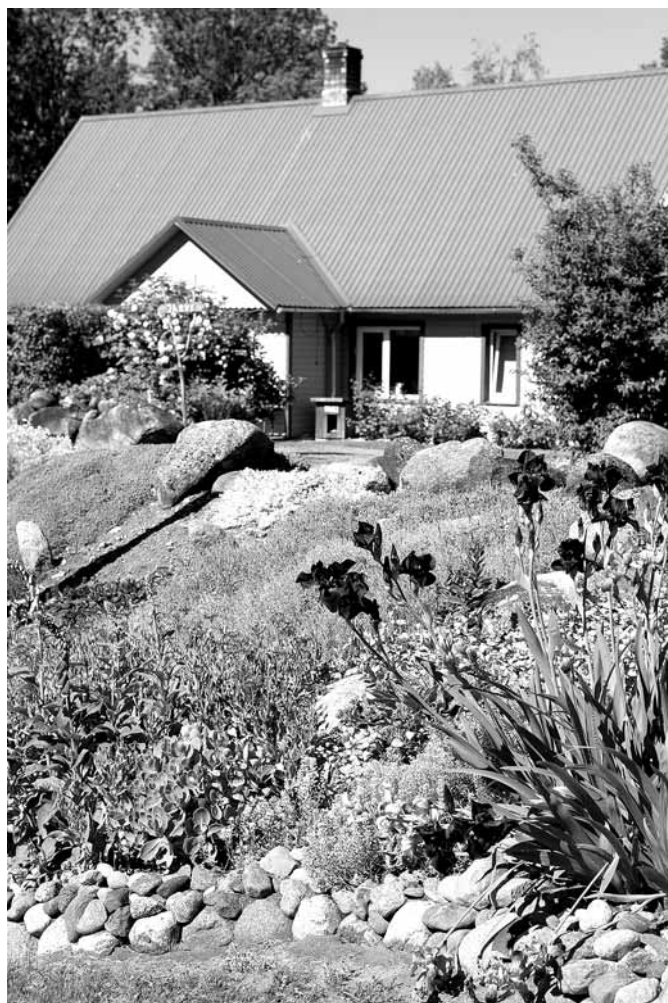
Praegu tundub küll, et Järve taluümbrus on kogu aeg selline olnud. Aga ei, sellest on veidi üle kümne aasta, kui Elme tasapisi aias kõpitsema hakkas. „Kõigepealt sai korda tehtud üks nurgake, siis teine ja nii see vaikselt arenes,“ rääkis Elme.

Varem peeti aga Järve talus loomi, kes neid peenraid siis tegi või aeda kujundas. „Õue peal olid loomapeedid, mitte lilled,“ lausus Elme. Esimesed istutusedki olid loomapidamisega seotud - Elme istutas kaevu ette kolmteist kuusetaime, et ema saaks varjatult lüpsikuid pesta.

Läksid mööda veel mõned aastad ja siis Elme sellele aiakuradile sõrme andiski, nüüdseks on võetud terve käsi ja rohkemgi veel.

Lahtiseletatult tähendab see, et Elme hakkas aeda tegema lillepeenraid ja tegi korda nuka taga olnud prügimäe. Pāris algusesse jäi ka kaevumätta muutmine lilleklumbiks.

„Seal ma siis küürutasin ja põlvili maas kablitasin, nii

et mõnedki vaatasid, mis see hull teeb,“ meenutas Elme.

Palju on kaunima kodu tiitliga pärjatud naiselt küsitud, kas tal mõlgub peas mingi plaan või valmis aiakujundus, mille järgi ta tegutseb. Absoluutselt ei. Praegugi et tea Elme, mis ta järgmisena ette võtab, mida ümber istutab ja mida uut rajab.

Otse loomulikult pole Järve talukompleksi kujundus valmis ja muutub koos aja

ja pererahva tujude ja tahtmistega. „See on jätkuv protsess, ma aina tõstan oma taimi ringi ja tahan seal sees olla ja lihtsalt vaatan neid,“ rääkis Elme.

Laias laastus seadis juba algusest peale piirid ette, et hooned olid ju paigas ning nende ning õue eripära järgi tulebki toimetada. Ka on määrav talu asukoht ja pinnas: mere poolne osa on väga märg, samas kui tee pool kuiv ja liivane.

järgneb pöördel >>

<< algus esilehel

„Jooksen taimedega mööda õue ringi, istutan ja kaevan välja ja jooksen käruga jälle uude kohta,“ kirjeldab ta otsinguid. Kui leitakse koht, kuhu taimed sobivad ja kus on neil hea olla, jäävad nad enamasti paika. „Näiteks pojengidega jooksin ma mitmeid kordi mööda aeda ja nüüd nad on ilusa koha leidnud,“ rääkis Elme.

Kivikiiks algas oma hoovis

Ka Elme kivivaimustuse, või nagu ta ise ütleb kiiksu, mängis elu ise ette. Kui osteti muruniiduk, tuli muru seest kivid ära võtta – need kangutati raudkangidega välja ja leidsid tee peenrassse.

Kui kaevati tiik, tuli sealtki tubli kivilisa ning igal aastal pärast kartulivõttu teeb Elme põllul järelnoppimise, aga viimaseks saagiks pole enam kartulid, vaid kivid. Nii et enamik Järve aia kividest on oma aiast, aga paljud on ka ühe-kahekaupa Elme taskupõhja sattunud. „Need korralikud, parlanksis kivid, olen ma kuskilt leidnud,“ lausub ta.

Nüüd on Elme kivikiiks võtnud sellise kuju, et aias on koha leidnud Eesti saartelt, Kreekast, Inglismaalt too-

dud kivid. Kiviktaimlaks ta oma kunstiteoseid siiski ei nimeta, vaid ikka lillepeenar-deks.

Kui kaunimad kodud välja valiti, siis Järve talu puhul toodi põhjenduseks suur ala, selle omapära ja see, et nii lihtsate vahenditega saab nii kauni tulemuse. „Maakonakomisjon mainis, et pole varem näinud, et liiva ja kividega annab teha nii palju asju ja teha nii ilusa aia,“ vahendas Elme.

Aiandusajakirju Elme ei teli ega loe ega kuskilt šnitti ei võta, mingitel koolituspäevadel pole käinud ega tahagi minna, kartes, et see võib ta ära rikkuda. „Võibolla siis minu mõte muutub, praegu ma jagan taimedega oma kodu, me lihtsalt oleme seal koos ja meil on hea olla,“ mõtiskles Elme.

Küll vaatab ta nii Kihnus kui kõikjal Eestimaal teisi koduaedu. „Ma ei tee seda paha pärast ega taha kedagi jäljendada, vaid tahan nautida seda ilu, mida teised on teinud,“ rääkis ta. Eestimaal ja Kihnus on Elme hinnangul väga ilusad aiad ja aina kaunimaks on need viimastel aastatel muutunud. Lisaks inimeste töökusele ja ilumeelele on põhjuseks ka see, et palju uusi ja huvitavaid taimi on saada.

Hea olla taimede keskel

Küsimus, mis on Elme lemmiklilled, jääb vastuseta, sest ühte kindlat lemmikut

tal polegi. Öitsvatest lilledest rohkem meeldivad talle kõrred, lehed, värvilised pöösad, näiteks hostad.

Lemmikutena nimetab Elme leinavorme, olgu nendeks siis leinajalakas, -lehis, -remmelgas. Leinavorm tähendab lahtiseletatult seda, et taim on niiviisi poogitud, et kasvab allapoole kaardu. Nii saab pookida ka näiteks õunapuud ja kuuske. Ka pole Elme sordikoguja ega osta taime sordi järgi, vaid ikka selle järgi, mis talle meeldib. Tihti vahetab oma taimi teiste naistega, kes Kihnus ilusaid aedu sätivad.

Kuigi Järve taluõuel on palju öitsvaid lilli, pole seal suvelilli, kui mõned ukse ette istutatud petuuniad ja võõrasemad välja arvata. Suvelilled tahavad sügisel äraviskamist ja see teeb nende kasvatamise kulukaks ja aeganõudvaks.

Talvel Elme aiatööst puudust ei tunne, vaid tegeleb meelsasti muude asjadega, teeb käsitööd ja puhkab.

Toimetus

Toimetaja Anu Saare tel 514 5223
Kujundaja Pille Paalam
Väljaandja Kihnu Vallavalitsus
Trükikoda Hansaprint
Tiraazh 250

Kihnu Leht ootab teateid, kaastöid, fotosid, õn-nitlusi ja kuulutusi e-posti aadressil kihnuleht@gmail.com ja info@kihnu.ee, samuti võib need tuua Kihnu vallavalitsusse.

„Aga kevadel, kui lumi läheb, muutun närviliseks. Tahaks juba käed mullaseks teha ja vaadata, kes on talve üle elanud ja kes mitte.“

Vahel on teinud Elme endale kevadeks üllatuse, kui on sügisel mõne taime ümber istutanud ning unustanud, et ta seda teinud on. „Ühel kevadel olin nii üllatunud, sest ma üldse ei mäletanud, mis mul seal oli,“ naeris ta.

Oma aed võtab ära kogu vaba aja ja iga päev on seal midagi teha. „Mida rohkem lillede eest hoolitsed, seda tänulikumad nad on ja seda rohkem nad õitsevad,“ teab Elme. Hommikul tuleb ta kohvitassiga õue ja esimese tiiru teeb aiale peale, tass käes. Nii mõnigi kord ei malda ta kohvi lõpuni juua, vaid võtab teise kätte kõbla. Eks oma aiast tuleb ka naise päikesepruun jume.

„Terve mu pere on pruun,“ naerab Elme ja rõhutab, et üksipäini ei tee nii suures aias midagi, ikka koos abikaasaga. Hekki ta ei püga, muruniidukit ega trimmerit pole käeski hoidnud - need on Felixi tööd. Aga mees ütleb ka taimede ostmisel ja nende koha leidmisel sõna sekka.

„Mõne taimega on nii, et ei leia sobivat kohta ja me terve perega nuputame, kuhu ta panna võiks ja siis leiame sobiva paiga,“ jutustas naine. Kui tütreid on kodus, tulevad nad nad hea meelega appi.

Viimasel ajal on Elmele tihhti öeldud, et ta on aiakunstnik. Ta ise arvab, et igal inimesel on mingis valdkonnas ilumeel, tema oma väljendub aia kujundamises. Talle kohe meeldib kividest mustreid laduda, ta laob neid aina ja aina ümber vastavalt tujule ja tahtmisele.

Tiigis on elupaiga leidnud suured rohelised konnad, mõnikord tuleb külla toonekurg, mõnikord haigur või vilksatab kive vahel nastik.

„See on nii hea hingele ja kui olen väsinud, lähen aeda ja naudin seda,“ rääkis Elme.

Anu Saare

Eesti õigeusklike koostöö on vajalik ja võimalik

Tänavu möödub 90 aastat ajast, mil Eesti Apostlik-Õigeusu Kirik (EAÕK) sai autonoomse, sisemiselt iseseisvastatuse. Hiljuti avaldati ka rahvaloenduse tulemused usukuuluvuse osas, mis näitavad, et õigeusust on saanud Eesti kõige levinum konfessioon. Viimase puhul oleks meil aga kohatu võidutseda, seda enam, et kristlaste koguarv on Eestis vähenemas.

Kuid kas peaks Eesti üldsus olema üllatunud apostlik-õigeusu kohalolust meie maal? Juba tuhatkond aastat tagasi avaldas Eestis mõju idakristlus Konstantinoopoli patriarhaadi misjonitöö tulemusena. Tõsi, hiljem olukord muutus ristiõdade ja teiste vallutuste tõttu. Igal juhul peab tõdema, et kristlus on saanud siia maile ka oma idapoolsel kujul. Õigeusku siirdumine oli eestlaste esimene massilisem vabatahtlik konfessionaalne otsing ning suurem osa siirdunute järglastest püsis uues usus. Ei saa unustada ka õigeusulistel olulist osa meie rahvuslikus liikumises, Eesti riigi iseseisvumisel ja ülesehitamisel. Kuigi tänasel päeval pole meil riigikirikut, on kahel ajaloolisel rahvakirikul – luterlikul ja apostlik-õigeuslikul – olnud siiski keskne osa meie usu- ja kultuurielus.

Kui autonoomne EAÕK on praegu väiksema liikmeskonnaga kirik ja suurem osa Eesti õigeusulistest kuulub Moskva patriarhaati, siis see on eelmise sajandi traagiliste sündmuste tagajärg. Meie eesmärk pole mõista kohut ega kurta, ent ei saa vaikida ka meie kiriku juhtorganite jõhkra laialisaatmisest 1945. aastal, küüditamistest, siserändest ega ka muudest teguritest, mis muutsid meie koguduste demograafilist

Jaak Visnap, kes on kihnlastele tuttav maali- ja kunstilaagrite korraldajana, lõi läikima aastaid tuhmunud kiriku väraval asetseva pühasõnad.

seisundit. Paljuski just selle tõttu on meie kirikul tänini kõige rohkem varemets pühakodasid. Kuid need kõik on vaid tõdemused ja meeldetuletused. Nüüd on vaja töötada teise eesmärgi nimel ja selleks on kiriku ühtsus. Õigeusuliste lahutatus Eestis kahe jurisdiktsiooni vahele on suur haav meie kirikurahva ja kogu riigi lihas ning peame tegema kõik, et seda parandada. Me peame andma oma usust ühist tunnistust. Vältimaks valestimõistmist rõhutan, et ma ei mõtle siinkohal ühe jurisdiktsiooni allaneelamist teise poolt, vaid apostlik-õigeusulistel ühist kuulutust ja sisulist koostööd.

Tänavu on oodata kahe patriarhi – juunis Moskva patriarh Kirilli ja septembris Konstantinoopoli patriarh Bartolomeuse – külastäike. Tervitan lugupidamisega patriarh Kirilli tulekut Eestisse ja tahan tõesti loota, et ta võib astuda konkreetseid samme õigeusklike lõplikuks lepituseks meie maal. See sai võimalikuks ja sisulises mõttes teoks juba 2008. aastal, kui teenisime kadunud patriarhi Aleksiusse ühist armulaaluturgiat. Kuid nüüd on hea võimalus seda lepitust

ja osadust kinnitada ja avalikult teada anda. Olen kindel, et patriarh Kirill täidab meie maa õigeusuliste ootusi kiriku ühtsuse poole liikumisel.

Praegu näikse, et õigeusu on suurim kristlik usutunnistus meie maal. Kuid peame küsima, mis on olulisem, kas hulk või kvaliteet? Põhiküsimus tänasele inimesele on see, et mis on olulisem: kas inimene oma sisimas või välispidiselt? Õigeusk on nii mõnegi jaoks pinnapealne ning liiga paljud on sulgunud oma kultuurilis-rituaalsesse getosse. Kirik peab maailmale rohkem avanema ja leidma ülesehitava dialoogi teiste usutunnistuste ja mõttesuundadega ning ühiskonnaga laiemalt. Me peame andma maailmale lootust, rääkima inimestega lootuse keeles. Tuleb hoolitseda nii iga inimese võimaliku kasvu kui ka kogukondliku arenemise ja avatuse eest. Heaks näites selles suunas on hiljuti alla kirjutatud EELK-EAÕK armulauateemaline ühisaavaldus. Olen veendunud, et mitmesuguseid koostööle ja mõistmisele suunatud algatusi tekib Eesti kristlaste hulgas ka tulevikus.

Stefanus,

Tallinna ja kogu Eesti metropolii

Kes on Konstantinoopoli patriarh ja miks ta siia tuleb?

Õigeusu ehk idakiriku ülesehituses on kesksel kohal piiskopid kui apostlite, Jeesuse jüngrite ja läkitatute, järglased. Kiriku paremaks toimimiseks on piiskoppide juhitud ja mitmest kogudusest koosnevad üksused – piiskopkonnad – koondunud suuremateks ühendusteks, metropoliitideks ja patriarhaatideks. Eri maade ja piirkondade vastavad struktuurid kannavad nn. kohalike kirikute (patriarhaatide ja teiste autokefaalsete ning autonoomsete kirikute nime). Neil on oma kirikupead, kuid kogu maailma õigeusu kiriku asjade koordineerimiseks on nende seast üks esikohal ja selleks on Bütsantsi riigi pealinna Konstantinoopoli esikarjane ehk oikumeeniline (üleilmne, kogu õigeusklikega asustatud maailma eest vastutav) patriarh. Konstantinoopoli esikarjane pole aga samas seisundis mis paavst Rooma-katoliku kirikus; oikumeeniline patriarh on vaid esimene võrdsete kirikupeade seas.

Tema haldusalasse kuuluvad ka sellised alad, mis ei lange teiste kirikute piiridesse, sh. nt. Eesti, mille alal Konstantinoopol ei asetanud Vene kiriku koosseisu, kui andis sellele 16. sajandil patriarhaadi staatuse. Osad kirikud on autokefaalsed (valivad kirikupea ise, kellestki sõltumatult), teised aga autonoomsed (kirikupea kinnitab Konstantinoopoli patriarh; kõiges muus on autonoomne kirik aga iseseisev). Autonoomseteks on praegu vaid Eesti ja Soome õigeusu kirikud, ehkki ka Moskva patriarhaat nimetab mõningaid välismaal asuvaid üksusi autonoomseks, kuid nende puhul on tegemist vaid väga piiratud omavalitsusega. Samas on kirikud iseseisvad vaid oma halduselus, kohalike tavade jms mõttes; õpetuse, kirikukorralduse ja kõlb-

luse kesksed küsimused on õigeusus ühtsed ja nende osas teevad otsuseid kirikud üheskoos.

Tema Pühadus Bartolomeus tuleb Eestisse, nagu öeldud, riigipea kutsel ja kohtub mitmete riigi ja kohaliku võimu esindajatega, sest õigeusu kiriku kõrgeima ülemkarjasena on tal ka vaimulik ja ühiskondlik roll. Praegune patriarh on muuseas eriti tuntud oma seisukohtade poolest keskkonnakaitse osas; ka tema viimane külastus meile toimus 2002. a. Läänemere olukorda puudutava laeva-konverentsi raames.

Samas on kirikupea visiit seotud ka EAÕK autonoomse staatuse saamise 90. aastapäevaga. Eesti õigeuslised (keda tol ajal oli ligi 200 000) olid juba 1917. aastal toimunud konverentsil võtnud sihiks kirikliku omavalitsuse. 1920. andis Moskva patriarhaat (Eesti ortodoksides olid seni olnud Vene kiriku alluvuses, hoolimata eelnimetatud kanoonilisest asjaolust), sinsele kirikule teatud omavalitsuse. Kuid kiriku keerulise olukorra tõttu enamlikul Venemaal katkes pidev side sealse patriarhaadiga ning Eesti õigeusu juhtkond pöördus Konstantinoopoli poole oma staatuse selgitamiseks. Nii andiski tollane patriarh Meletius koos Sinodiga autonoomiaakti (tomose), millega EAÕK sai oma praeguse seisuse. Autonoomia kaotati muidugi nõukogude okupatsioonivõimu ajal, taastati aga 1996. Seda kõike tähistataksegi tänava patriarhi visiidi ja ka muude üritustega. Koos Tema Pühadusega väisavad Eestit veel tema saatjaskonda kuuluvad Halkedoni ja Bostoni metropoliidid ja Soome õigeusu piiskopid – sai ju Soome kirik oma autonoomia samal ajal ja sarnastel asjaoludel. Eesti külaskäigu lõppedes lähebki patriarh Tallin-

Konstantinoopoli patriarhi külaskäik

Septembri alguses on Eestit külastamas Tema Pühadus oikumeeniline patriarh Bartolomeus, kes saabub siia vabariigi presidendi kutsel. Patriarh kohtub oma visiidi esimesel kahel päeval (5. ja 6. september) presidendi, valitsusliikmete ja Tallinna linnapeaga; visiidi ülejäänud osas väisab ta Eesti õigeusu kogudusi ja kohtub Kihnu ja Saaremaa kohalike võimu esindajatega.

Kihnus viibib patriarh 9. septembril ja tema päev näeb välja järgmine:

kell 9.20 saabumine Kihnu sadamasse

kell 9.45 ristimine ja palve Kihnu Püha Nikolaose kirikus, sellele järgneb Kihnu muusikakooli õnnistamine

kell 11.00 külaskäik Kihnu koolmajja

kell 12.00 lõunasöök Kihnu rahvamajas, kuhu on oodatud kõik kihnlased

kell 13.40 hingepalve Kihnu kalmistul

kell 14.15 väljasõit Kihnu sadamast

nast veel Soome, kus meenu-tatakse ka sealse kiriku autonoomia juubelit.

Usume, et kõrgeima idakiriku ülemkarjase visiit meie maale pole oluline mitte üksnes poliitikutele ja sinsele apostlik-õigeusu kogukonna-

le, vaid kogu meie rahvale. Tegu on ju mitte ainult kirikujuhi, vaid ka väljapaistva ühiskondliku tegelasega, kel on oma olulinesõnum kogu inimkonnale.

Koostanud ülempreester
Mattias Palli

Lugupeetud hr. Toomas Pajula!

◆ Kihnu pärimuskultuur kuulub UNESCO kaitsenimekirja alates 2003. aastast. Nii ÜRO haridus-, teadus- ja kultuuriorganisatsioon UNESCO kui Eesti Vabariigi Valitsus võtsid kümme aastat tagasi kohustuse kaitsta kihnu kultuurikooslust kui inimkonna unikaalset ühiskultuuriväärtust ja aidata kaasa selle omanäolisele arengule.

Kihnu kultuuriruumi edasikestmise tagamiseks läbi järjepideva kihnu keele ja kultuuri õpetamise ja tutvustamise on vabariigi valitsus eraldanud igal aastal selleks rahalisi vahendeid.

Nendest vahenditest on koostatud ja trükitud ka õp-
pmaterjale kihnu keele tundide läbiviimiseks, loodud Kihnu Kielekoda, finantseeritud kihnukeelseid raadio-

saateid. UNESCOle esitatud arengukava kohaselt pidi alates 2005. aastast Kihnu kooli igas klassis toimuma vähemalt üks kihnu keele tund nädalas. Käesoleva ajani ei ole kooli juhtkond seda kahjuks suutnud tagada.

Leiame, et kihnu keele arendamise ja kasutamise laiendamise, kultuuri- ja koduloo õpetamise, samuti UNESCOle antud lubaduste seisu-
kohalt on äärmiselt tähtis, et kihnu keele tunnid toimuvad igas klassis.

Ühtlasi anname teada, et Külli Laose koostatud ja meie instituudi väljaandel ilmunud teose "Kihnlasõ emäkiel" teine trükk valmib käesoleva aasta septembrikuus. Selles on oluliselt mahukam 9. klassile suunatud õppematerjal, kuhu on lisandunud

mitmed üldkultuurilised peatükid. Näiteks akadeemik Karl Pajusalu väga huvitav lugu liivi kultuuri ajaloost ning liivi ja kihnu keelte ühisjoontest. Meie instituudi nõukogu esimehe Mark Soosaare sulest on lisandud põhjalik peatükk naabersaare Ruhnu ajaloost ning uurimustöö rootsi, ruhnu ja kihnu keelte omavahelistest seostest.

Loodame, et Teie, lugupeetud härra Toomas Pajula, mõistate ajaloolase ja sügavalt kultuurilembelise inimesena, kui tähtis on anda noortele kihnlastele suurde ilma astudes kaasa parimad teadmised oma kodusaa-
re ajaloost ning korralik emakeel.

Lugupidamisega

Silvi Murulauk,

SA Kihnu Kultuuri Instituudi juhataja

Austatud Kihnu Instituudi rahvas!

◆ Täna teid tähelepaneku-
te eest kihnu kultuuri õpetamise valdkonna olulisusest Kihnu Koolis. Ühtlasi sooviksin kasutada võimalust ja tänada aastate jooksul kihnu murdealaste õppematerjalide koostamisel ja väljaandmisel tehtud töö eest.

Sarnaselt teistele üldhariduskoolidele Eestis teostab Kihnu Kool oma tegevust vabariigi valitsuse poolt vastu võetud riikliku õppekava ja teiste asjakohaste haldusaktide alusel. Vastava määrusega on õpilastele kehtestatud kohustuslikud õppeaineid ja sellest tulenev kohustuslik ainealane pädevus kooliastmete kaupa. Kihnu pärimuskultuuri puudutavaid õppeaineid õpitakse koolis valikainete arvelt.

Kihnu Kooli õppekava kehtestati 2011. aasta sügisel ja rakendub täies mahus tänavuse aasta 1. septembrist. Õppekava muutmine on kindel protseduur, milles osalevad lisaks õpilasmavalitsusele, hoolekogule ja õppenõukogule ka lastevanemad.

Meie kooli vilistlane Diana Vahkel tuletas mõned aastad tagasi 9. klassi ühiskon-

naõpetuse seminaritöös kooli õpetajatele meelde ÜRO inimõiguste ülddeklaratsiooni § 26 kolmandat lõiget, mis ütleb „laste hariduse valikul on otsustav sõna vanematel“. Olen seda klauslit püüdnud oma ametialases tegevuses ka järgida.

Neist asjaoludest tulenevalt ei saa muudatusi ette võtta üleöö ega välise surve all. Kihnu keele õppe siseseviimine 9. klassis ei sõltu kooli juhtkonnast ega ka UNESCO-le antud lubadustest, vaid saab realiseeruda õppekava muutmise kaudu ja seda eelkõige õpilaste-vanemate mõjutamise teel. Nema-
mad on otsustajad, millises määras toimub koolis kohustuslik lisaõpe.

Samas oleme me oma töökavades seotud ka riiklikul tasandil kehtestatud õpilaste nädalakoormusega. Kihnu Kooli lõpuklassi nädalakoormuseks oli ja on juba praegu maksimaalne lubatud 32 tundi. Teatavasti tuleb aga 9. klassi õpilastel valmistuda ka põhikooli lõpueksamiteks, et jätkata edukalt haridusteed mandril. Küll rakendub tänavu lõpetajatele

õppeaineid lõimiv loovtöö kohustus, mille temaatika on seotud kihnu kultuuriga.

Kõrvalepõikena olgu mainitud, et juhuslikult saabus teie kirjaga samal päeval postkasti ka kiri riigi lasteombutsmanilt, kes juhtis tähelepanuliiga suurele päevasele koormusele koolis.

Kokkuvõttes arvan, et pakume Kihnu Koolis ka praegu päris korralikku pärimuskultuuri õpetamise ja õppimise paketti. Õpilastel on algaval õppeaastal võimalik pärimuskultuuri raames õpida lisaks kihnu keelele ka kihnu laulu- ja tantsu, kihnu käsitööd, kihnapärasid viulimängu, akordionit, löötpilli ning kitarrit, lisaks veel spordiringides osalemise võimalus. Õpilaste arv kõigeks selleks, aga paraku väheneb aasta-aastalt. Tänavu alustab-jätkab kooliteed 36 õpilast. 2007. aastal, kui tulin siia õpetajaks, oli õpilasi 55.

Kooliaasta läheneb ja sellest tulenevalt soovin teilegi oma tänavuse tegevusmotoga - vähem direktiive ja rohkem tarkust.

Heatahtlikult, Kihnu Kooli direktor **Toomas Pajula**

ERR pakub valimiste eel kandidaatidele eetriaega

◆ Eesti Rahvusringhääling kavandab kohalike omavalitsuste volikogude valimiste kajastamist.

Võimalikult paljudele valimistel osalevatele kandidaatidele antakse võimalus oma seisukohade tutvustamiseks ERR-i kanalites.

Selleks pakub ERR kõigile erakondade nimekirjadele, valimisliitudele ja üksikkandidaatidele võimaluse salvestada ajavahemikul 16. september - 18. oktoober kuni kolme minuti pikkune pöördumine ERR-i Tallinna või Tartu stuudios. Iga nimekirja saab esindada üks kandidaat.

Salvestatud pöördumised lähevad eetrisse ETV2-s ja need avaldatakse rahvusringhäälingu valimisportaalis <http://valimised.err.ee>.

Pöördumised salvestatakse maakondade ja omavalitsusüksuste kaupa.

Pärnumaa: Häädemeeste, Kihnu, Pärnu linn, Saarde, Sindi linn, Surju, Tahkuranna, Tootsi, Tori, Vändra vald, Vändra alev. Salvestamine Tallinna stuudios, Gonsiori 27.

Registreerimine salvestuskohas algab kõikidel päevadel kell 9 ja salvestus kell 10 hommikul. Saade esmaspäeval, 30. septembril.

Huvilistel anda endast eelnevalt teada: Tiit Kimmel, telefon 628 4013 või e-post valimind@err.ee. Kandidaatidel palutakse tutvuda ka salvestusi puudutava infoga ERRi kodulehel www.err.ee/kov.

Manija pillilaager on juba eluviisiks

Tänavusuvist Manija pillilaagrit iseloomustavad uued võõramaised rütmid, mitmekesine tegevus vabal ajal ja varasemast võimsam ning repertuaarivalikult põnevam lõppkontsert.

Augusti teisel nädalal toimus juba kuuendat korda Manija pillilaager. Nagu ikka, said kõik soovijad meelepärast pilli harjutada: õpiti akordionit, viiulit, lõõtsa, karmoškata, kitarri ning toimusid ka bändiproovid. Lisaks toimusid pillitunnid muuskaõpetaja Hilmaga (Kihnus neile lastele, kes Manija laagrisse ei tulnud ning kõik pilliõpilased said kokku vägeval lõppkontserdil.

Pillilaagri korraldaja Kura Mari hinnangul läks laager korda väga edukalt. Põnevamaks tegi tänavuse koosseemise see, et repertuaarivalik oli sootuks teistsugune ja kihnu lugude kõrval õpiti viise kogu maailmast.

„Kihnus mängitakse ikka reilendereid, polkasid ja valsse, aga nüüd saime erinevaid rütme tunda oma nahal ja näppudes,“ lausus Mari. Tema hinnangul oli see õpilastele palju arendavam ja samas tekitas elevust, sest Kihnu lood on ju kõigil peas ja neid mängitakse kuulmise järgi. „Võõramaa lugusid oli aga hästi huvitav õppida,“ hindas Mari.

Nii kõlasid kontserdil kodumaiste palade kõrval ka Lõuna-Ameerika, Hispaania ja Ahvenamaa viisid, kõikide osalejate võimsa lõpuloona aga tuntud „Pillimehe leib“. „Õppige ja harjutage pilli hoolega, siis saate teada, kui kibe see on,“ kommenteeris ansamblis Utsakad aastaid pillimeheleiba maitsnud Jaanus Põlder.

Küsimusele, mis sel aastal teistmoodi oli, vastas Mari, et tänavu oli Kihnu kooli õpilasi ja neid, kes Kihnus ei õpi, ligikaudu pooleks. Mujaht tulijateks olid mandri-

kihnlased või lapsed, kelle vanavanemad elavad Kihnus, samuti pilliõpetajate lapsed. 32-le Manija laagris osalenud õpilasele lisandusid õpilased, kes käisid pillitundides Kihnus.

Olgu põhjused millised tahes, on Kihnu koolilaste mahajäämine Mari hinnangul kurb tendents, sest korra aastas võiksid kõik õpilased koos harjutada. On ju augusti alguses Manijas toimuv pillilaager kindel ja püsiv traditsioon. Kevadel koolivaheajale minnes lubavad osaleda kõik õpilased, aga juulikuus tuleb neid veenma hakata, sest nii mõnedki kahtlevad, kas minna või mitte.

„Aga saime palju tööd teha ja lood selgeks. Hullata ja kõike teha,“ on Mari siiski talle omaselt positiivne.

Õpilased ise kasutavad pillilaagri iseloomustamiseks oma lemmikväljendit „vägev“ ja mitte keegi, ei ütle, et laager oli „normaalne“.

Kevin ütles, et tema sai laagris harjutada trummi nii palju, kui tahtis ja nüüd tahaks ta õpitut bändis edasi arendada.

Kaisa nimetas positiivsena laagris omandatud uusi kogemusi ja huvitavalt sisustatud vaba aega.

Eriti meeldisid lastele näitemängud, mille nad ise lauade põhjal lavastasid ja ette kandsid. Näidendi esitasid ka õpetajad ja näitemänguõhtu kujunes lustakaks ja meeldejäävaks.

Samuti sisustasid laste vaba aega disko, teatvõistlused, erinevad mängud ja filmivaatamine saare keskusel.

Kõikides pillilaagrites osalenud Martin ütles, et selle aja jooksul on hakanud pilli õppima aina rohkem õpilasi ja kui alguses mängiti vaid akordionit, siis järjest rohkem pille on juurde tulnud.

Õpetajate raudvara Raido Koppeli ja Jaanus Põlderi hinnangul pole pillilaager oma olemuselt muutunud,

vahetunud on vaid laagris õppivad lapsed. Noorimad osalejad olid tänavu 6-aastased, kes polnud laagri elu kutsudes veel sündinudki. Raido poeg Julius Koppel oli ju ise alguses Manija pillilaagris õpilane, nüüd aga juba mitmendat aastat ise õpetaja.

Raido leidis, et kahte päris ühesugust laagrit pole olnud, muutumatuna püsib vaid idee süstida õpilastes pillimängurõõmu ja see jääb samaks ka aastate pärast. „Kui see idee ära kaob, pole mõtet enam laagrit teha,“ lausus ta, lisades, et kontserdi põhjal võis igaüks aru saada, et mõte on jätkuvalt olemas.

Rahvamuusik Raido teab, et viie päevaga pillimängu selgeks ei õpi, küll on võimalik heal õpetajal õpilastele särtsu juurde süstida. „Kui

sellest seltskonnast mõni laps läheb koju ja võtab pilli omal tahtel kätte, on laager õnnestunud,“ ütles ta.

Jaanus arutles, et üks pärimuskultuuri traditsiooni edasikandmine ongi selle sees kasvamine, mille hulka käib, et igaüks peab loomulikuks, et augusti alguses on Manijal pillilaager.

„See on eluviis, sinna tulakse, sest õed-vennad on käinud ja keegi ei mõtle, et nüüd juhtus midagi eriskummalist,“ mõtiskles ta.

Edasiminekena nimetavad mehed tänavu efektiivset ansamblimängu ja noorte bändipoiste säravaid silmi koos musitseerimisel.

„Kui sa oled aastaid koos näinud, lähebki aina paremaks, sest pillimänguoskus paraneb,“ leidis Jaanus. Tänavu juhendas kitarri- ja bändiproove Ott Kaasik, kes pa-

saanud

ni pillid mõnusalt kõlama. Egert Pulli on samuti olnud juba mitu aastat õpetajaks.

Tulemustest saab aga kõnelda 20-30 aasta pärast, kui tänaste laagriliste lapsed koos oma vanematega pilli harjutavad. Kui kutsutakse, lubavad Raido ja Jaanus iga-aastaselt 30 aasta pärast laagris-

se tulla küll ja laskuvad siis omavahelisse arutelu, kumb kumma ratastooli lükkab ja kes rulaatori abi vajab.

Viuliõpetaja Krista Sildoja andis oma teadmisi Manija laagris edasi teist suve ja nägi tohutut edasiminekut. „Laagri aja jooksul toimus areng niikuinii, aga selle aas-

ta kontsert oli juba teine teerajala,“ lausus ta.

Pillilaagri omapära on tema hinnangul see, et osalejate seas on igas vanuses ja erineva mänguoskusega õpilasi ja paar tüdrukut alustasid täiesti nullist. „Aga nad said kõik sõrmed viulikaela peale käima ja see on väga suur

edusamm,“ hindas ta.

Kihnu lapsed on õpetaja Krista hinnangul hästi viisakad ja ütlevad tundi tulles tere ja tunni lõppedes aitäh. Õpihimulised on nad ka ning ühestki tunnist ei puudu. „Kui nad sama hooga jätkavad siis järgmisel aastal on tulemus jälle tohutult parem,“ lausus Krista Sildoja.

Lõppkontserdil andis Kihnu Lehe küljendaja Pille Paalam oma hiljuti lahkunud ema palvel üle väärtusliku kingituse. Pille ema Aino sooviks oli, et tema akordioni omanikuks saaks tubli Kihnu pillilaps, kes pilli õppida tahaks ja seda igati vääriks. Kuulanud akordioniõpetajate soovitusi, kinkis Pille ema akordioni õdedele Keitlin ja Kärolin Lamendile, kes nüüdsest päris oma akordioniga harjutada saavad.

Anu Saare

Silvia Soide fotod Kihnu tantsu päevast

Kihnu tantsu päeval avati fotonäitus „Esivanematelt päritud“, toimus seminar „Pärijata pole pärandit“, peeti ettekanded kihnu keelest, kommetest, kõrdist ja ringmängudest. Samuti toimus kihnu tantsude õpituba ja peeti tantsupidu, kus tantsiti ise ja vaadati erinevaid tantse.

Ahvenamaal pilli õppimas

Ahvenamaal toimus rahvusvaheline pillilaager, kus Kihnu lapsed osalesid kolmandat korda. Laagri peakorraldaja Siv Ekström on kogu ettevõtmise eestvedaja olnud juba paakümmend aastat. Ikka pisikese Kyrkogårdsö saare peal, mis ei anna kumbagi pidi kilomeetrit välja. Kihnust osalesid laagris Lepa Carmen, Pärna Raigo, Kolde Kaisa ja Kuraga Mari, kaasas oli ka reisi SA Kihnu Kultuuri Instituudi poolne korraldaja Kase Mark. Lisaks laagri lõppkontserdile osalesime ja esinesime ka Önningeby's spelmansstämmal, mis on suur rahvamuusikute kogunemine. Sinna tulid meile appi ka Orisselja Reet ja Uue-maja Hilma.

Laager oli väga tore ja produktiivne. Õpilased olid tase-me järgi rühmadesse jaotatud ning igal rühmal oli päev-vas neli tundi - iga õpetaja-ja üks. Osalejaid oli 6-60 aasta vanuses, nii Ahvenamaalt kui Soomest-Rootsist, Inglismaalt ning isegi USA-st.

Põhipill oli viiul, kuid õppi-da sai ka tšellot. Lisaks uute lugude õppimisele õpetasime laagris ka Kihnu kultuuri - Aleksandri valss sai igatahes küll kõigil pillide ja ka jal-gade peal selgeks. Mõlemad kontserdid läksid väga hästi, pärast tuldi kiitma ning paaril inimesel oli publikus lausa pisar silmas.

Ahvenamaa kaljune loodus jättis kustumatu mulje. Kõikide nende saarte vahel praamiga sõita oli väga ilus. Õpitud viisid kummitavad siiani. Ühel õhtul tehti sauna - see oli suur ja kõrge nagu kirik ning 50-60 kraadi vast venitas sooja välja. Väga külm ei olnudki, pärast hüppasime ikka jahedasse vette ka! Laagri toidud olid hästi maitsvad ja ka kaunilt serveeritud - iga vaagnat kaunistasid värsked lilled. Viimase öö veetsime Önningeby lähedal laagri korraldaja Sivi suvemajakeses, see oli ääretult maalilises kohas,

Koos Kihnu esindusega on pildil Maj Lillemoor, kes on Kvinnfolki liige ansambli alguspäevist 35 aastat tagasi. Mullu kinkis Maj Lillemoor Kihnu lastele oma vanaisa tehtud viiuli. Kuna aga vanaisast jäi maha rohkem pille kui too üks, siis tahab Maj veel ühe pilli Kihnu lastele kinkida. Fotod Mark Soosaar

vaid paarkümmend meetrit merest. Magasime laagriväsimuse välja ja kargasime kohe sobiva kaljuääre pealt läbipaistvasse merre! Üldse tundub Ahvenamaa kuidagi muinasjutuline ja armas, sinna tahaks kindlasti tagasi minna.

Kuraga Mari

Carmen: Esinemine läks hästi. Saime palju uusi sõpru.

Ahvenamaale oli tore minna, minul oli see juba teine kord seal pillilaagris osaleda, Kaisa oli kolmandat korda ja Raigo esimest korda. Pilliõpe ja esinemine läksid hästi ning saime palju uusi sõpru.

Ahvenamaa jätab alati toreda mulje, inimesed on seal väga sõbralikud ja abivalmid. Samuti on seal väga kaunis loodus, õhtuti käisime päikeseloojangut vaatamas, mis oli maagiliselt ilus. Põnev on see, et kaljud on seal hästi kõrged ja järsud.

Jalgrattal turvaliselt ja ohutult

Pimeaeg hiilib vaikselt kätte, päevavalge aeg lüheneb ja ilmad on tihsti sombused. Et kahe rattalistest sõidukitega liiklejate ohutuse temaatika vajab tähelepanu ja käsitlemist, selles ei kahtle vist keegi.

Ühelt poolt viitab sellele liiklusõnnetuste statistika, mis paraku on taas kasvutrendis, kui ka järjest enam märgatav kahe rattalistest sõidukite arv. Inimesed, kes ise autot ei juhi, ei oska ette kujutada, kuidas autojuht neid näeb nii valgel ajal mõne pöösarjust välja sõites kui pimedal ajal, eriti just vihmase ilmaga. Seda enam peab jalgrattur toetuma oma teadmistele, ohtude äratundmisele ning ohtu ennetavale käitumisele, lootma ainult iseendale.

Ma ei hakka rääkima kihutavatest või joobes juhtidest, vaid tahaksin, et Kihnu noored ja vanad vaataksid oma kahe rattalistest sõbrad kriitilise pilguga üle, et seal oleks kõik vajalik ohutusvarustus. Olen vaadanud poe ees või sadamas seisvaid rattaid, nende olukord ohutuse seisukorrast on väga halb.

Selleks, et üldse jalgrattaga liiklusesse minna, peab enne kõike omama jalgrattast, millel on olemas töökorras pidur ja signaalkell, eesvalge ja taga punane helkur ning vähemalt ühe ratta mõlemal küljel kollane või valge helkur.

Pimeda ajal või halva nähtavuse korral sõites peab jalgrattal põlema eesvalge ja taga punane tuli. Siinkohal tasub tähelepanu pöörata asjaolule, et kaubanduses müüakse igasuguse huvitava lahendusega rattatulesid. Seadusest lähtuvalt peavad tuled põlema, mitte aga erineva kiiruse ja rütmiga vilkuma. Vilkuvad tuled võivad sõidukijuhi segadusse ajada ning samuti on selle järgi raske hinnata jalgratta kaugust. Samas arvan, et see variant on ikka parem kui üldse mitte midagi. Rattapoodi-

dest saab osta ka ohutusvarustust.

Teel jalgrattaga sõitmisel peab alla 16-aastane juht kandma kinnirihmatud jalgratturikiivrit. Ja olgugi, et kiiver on kohustuslik kuni 16-aastastele, ei tähenda see seda, et nimetatud vanuse ületamisel kiiver sinu pead enam ei kaitse.

Kui täiskasvanud kiivrit kanda ei taha, siis peaksid nad kindlasti oma lastele tegema kiivri kandmise rattaga sõites nii loomulikuks teggevuseks nagu sokkide kandmine. Olen jalgrattamatkadel näinud suuri kukkumisi ja on imestamapanev, kui palju võib ühel hetkel kiiver pead kaitsta.

Helkurvesti kandmiseks puudub seadusest tulenev nõue, kuid iga jalgratturi isik-

liku turvalisuse huvides on soovitatav jalgrattaga liigeldes seda kasutada. Autojuhina pean helkurvesti kandmist kõige paremaks vahendiks teistele liiklejatele pimedal ajal enda märgatavaks tegemisel.

Helkurvesti ei ole ju raske kotti panna ja kanda, kui pimedas sõidate, arvestades, et see võib päästa teie elu. Helkurvest ei ole ka väga kallid ja seda võiksid müüa ka kohalikud poed.

Väikeste laste rataste puhul on soovitatav kasutada ka ratta külge kinnitatavaid erksavärvilisi lipukesi, mis aitab vanematel lapsi kergemini märgata, kuna lasterattad võivad olla nii pisikesed, et kaovad õues erinevate asjade varju ning haihtuvad sedasi vaateväljast.

Jalgratta või mopeediga tuleb sõita sõiduteel võimalikult sõidutee parema ääre lähedal (erandiks on ümberpaiknemine vasak-või tagasipöördeks). See nõue eeldab ühtlasi, et sõidetakse ühes reas üksteise järel. Jalgrattaga võib sõita ka teepeenral, kui see on selleks kõlblik, ohustamata jalakäijat. Jalgratast käe kõrval lükkav jalakäija peab liikuma sõidutee pärisuunalise ääre lähedal, võimaluse korral väljaspool sõiduteed.

Seega peab selline jalakäija kõndima sõidutee parema serva lähedal.

Jalgrattur ei tohi:

- sõita juhtrauast kahe käega kinni hoidmata, välja arvatud käega hoiatusmärguandmise ajal. Jalgrattur ei tohi sõita käega juhtrauast kinni hoidmata,

- lasta vedada tema juhitava sõidukit looma või teise sõidukiga,

- sõidutada sõitjat, kes ei istu sõitjale ettenähtud istmel või ei kanna kinnirihmatud jalgratturikiivrit,

- kolonnis sõitmisel tekitada ohtu teistele liiklejatele.

Jalgrattakultuuri aitavad parandada ka koolitused. Jalgratturikoolitust viivad läbi ja valmistavad neid ohutuks liiklemiseks ette koolitajad ning organisatsioonid, kelle põhikirjaliste tegevuste hulka kuulub jalgratturikoolitus. Üsikkorras võib jalgratturit koolitada lapsevanem. Jalgratturi õpetaja peab omama mis tahes mootorsõiduki juhiluba. Jalgratturikoolitus tuleb läbi viia nõuetekohasel õppeväljakul ning nõuetele vastavate õppevahenditega. Jalgratturi juhiloa taotleja peab edukalt sooritamata teooria- ja sõidueksamit.

Ohutut liiklemist! Kontrollige oma laste, emade, isade, vanaemade, vanaisade rattad üle ja tehke need korda- ee on üks lihtne asi näitamaks, et hoolite!

Männi Jana

JUULI- AUGUST VALLAVALITSUSES

◆ Eesti Energia ASile väljastati ehitusluba tuulemõõtmismasti täielikuks lammutamiseks;

◆ MTÜle Tere, tervis anti viieks aastaks tasuta kasutada Mõisasüdamel, Muuli ja Vanarahvamaja katastriüksustest 9m² peatuspaiga (pink ja ühes kohas ka prügikast) rajamiseks.

◆ MTÜle Tere, tervis väljastati projekteerimistingimused Vanarahvamaja katastriüksusele peatuspaiga projekteerimiseks;

◆ MTÜle Tere, tervis eraldati projekti „Avalike peatuspaikade loomine Kihnu saarel“ elluviimiseks toetusfondist 177 eurot ja 82 eurocenti.

◆ Lõpetati puudega isikule toetuse maksimine;

◆ Tehti ettekirjutus õigusliku aluseta ehitatud ehitise lammutamiseks ning hoiatus enne sunnivahendi rakendamist;

◆ Kihnu Kooli direktori ametisse kinnitati Toomas Pajula;

◆ Kihnu Majanduse OÜle eraldati fekaalivo auto soetamiseks 2400 eurot;

◆ Kaitseliidu Pärnumaa Malevale anti luba korraldada 10.-11. augustil Kihnus väliharjutus;

◆ Hajaasustuse programmi taotluste hin-

damiseks moodustati seitsmeliikmeline komisjon. Mari Mets - esimees, liikmed: Ivar Tenson, Ene Laine, Valdo Palu, Elme Männi, Maire Havik, Luule Aav.

◆ Ingvar Saare palus end vabastada SA Kihnu Kultuuriruum nõukogu liikme kohustusest, uueks vallavalitsuse esindajaks määrati Toomas Pajula;

◆ Väljastati tee kasutusluba avalikult kasutatavate teede: Pritsu-Palu, Nõmme-Aadu, Kaja-Kaalu, Lamendi-Noodimägi, Sui-gu-Abaja ja nendega piirnevate mahasõitude kasutusele võtuks avalikult kasutatavate teedenä;.

◆ Aivar Saarele väljastati kirjalik nõusolek kuuri püstitamisel Pajumetsa katastriüksusele;

◆ MTÜle Kihnu Mere Selts anti luba muinastulede öö ürituse läbiviimiseks 31. augustil Jõujaama ja Muinastule kinnistul;

◆ Võeti vastu Uue-Tappu (Lemsi küla) maaüksuse detailplaneering;

◆ Elvi Tapp'ile väljastati kirjalik nõusolek kuuri püstitamisel Võsu katastriüksusele;

◆ Saima Klaas'ile väljastati kasutusluba kuuri kasutamisel;

◆ Otsustati ühele isikule koduteenuste osutamine.

Hääletamise ajad 2013. aasta kohalike omavalitsuse valimistel

N	R	L	P	E	T	K	N	R	L	P
10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.10.2013
EELHÄÄLETAMINE							Hääletamist ei toimu	VALIMISPÄEV		
Maakonna keskuses hääletamine 12.00 - 20.00				Jaoskonnas hääletamine 12.00 - 20.00				Jaoskonnas hääletamine 12.00 - 20.00		
E-hääletamine valimised.ee 9.00 - ...								Kodus hääletamine ... - 18.00		

Kirjalik taotlus kodus hääletamiseks esitatakse kas jaoskonnakomisjonile või vallavalitsusele. Kirjaliku taotluse esitamise aeg on kuni 14.00 valimispäeval.

Taotlus peab sisaldama 1) valija nime, 2) valija isikukoodi, 3) valija aadressi, 4) valija sidevahendi numbrit, 5) kodus hääletamise põhjus.

Valimispäeval on taotlust võimalik esitada ka telefoni teel kell 9:00- 14:00, telefon 442 9721 või 522 9458.

Kohalike oma- valitsuste valimi- sed toimuvad 20. oktoobril 2013

◆ 21. augustil algas kandideerimisdokumentide vastuvõtt, mis kestab 10. septembrini. Valimisliitu saab registreerimiseks esitada 21. augustist 5. septembrini. *Valla valimiskomisjoni asukoht:* Kihnu vallavalitsuse kantselei.

Telefon: 442 9721, 522 9458, *e-mail:* vallasekretar@kihnu.ee

Valla valimiskomisjoni tööajad: igal tööpäeval 21. august- 9. september ja 11- 18. september kell 10:00-12:00. 10. september kell 16:00-18:00

Valla valimiskomisjon: esimees: Heldy Põlluste, aseesimees Luule Aav, liikmed Maie Aav ja Hille Ojala, asendusliige Galina Leas.

Kandideerimisõigus on Eesti kodanikul ja Euroopa Liidu kodanikul;

1) kes on valimispäevaks saanud 18- aastaseks;

2) kelle püsiv elukoht asub hiljemalt valimisaja 1. augustil vastavas vallas või linnas;

3) kes ei ole valimisõiguse osas teovõimetuks tunnistatud.

Alates 2013. aasta valimistest kehtib uus valimisliidu moodustamise kord, uusim on, et valimisliit moodustatakse seltsingulepingu sõlmimisega (näidis olemas vabariigi valimiskomisjoni kodulehel).

Valimisliit on hääleõiguslike Eesti kodanike ja Euroopa Liidu kodanike loodud seltsing, mis on moodustatud kirjaliku lepingu alusel ja mille eesmärgiks on oma liikmete ja toetajaskonna poliitiliste huvide väljendamine kohaliku omavalitsuse tasandil.

Täpsem info valimiste kohta, sh ka kandideerimisdokumentide vormid, on kättesaadav vabariigi valimiskomisjoni kodulehel: <http://www.vvk.ee/kohalikud-valimised-2013/uldinfo-2/>

Hajaasustuse programmi 2013. a taotlusvoor on avatud!

Pärnu maavanem kuulutas 13.08.2013 korraldusega nr 415 avatuks hajaasustuse programmi 2013. aasta vooru alates 14. augustist 2013.

Programmi eesmärgiks on hajaasustusega maapiirkondades elavatele lastega peredele tagada head elutingimused ning seeläbi aidata kaasa elanike arvu püsimisele hajaasustusega maapiirkondades.

Programmi rakendatakse aastatel 2013-2014.

Kihnu vallas saab toetust taotleda majapidamiste veeüsteemide, kanalisatsiooni-süsteemidejajuurdepääsuteede rajamiseks ja/või rekonstrueerimiseks.

Programmi raames saavad taotlejaks olla füüsilised isikud, kes vastavad kõigile järgmistele nõuetele:

- taotleja elukoht on rahvastikuregistri andmete ko-

haselt katkematult vähemalt taotluse esitamise aastast 1. jaanuarist alates kuni toetuslepingu sõlmimiseni majapidamine, millele toetust taotletakse;

- taotleja leibkonda kuulub vähemalt üks taotluse esitamise hetke seisuga kuni 18-aastane isik, kelle alaline elukoht on majapidamine, millele toetust taotletakse ning kelle elukoht rahvastikuregistri andmete kohaselt on katkematult vähemalt taotluse esitamise aastast 1. jaanuarist alates kuni toetuslepingu sõlmimiseni majapidamine, millele toetust taotletakse;

- taotlejal ei tohi taotluse esitamise hetkel olla riiklike maksude osas maksuvõlgu, välja arvatud juhul, kui need on ajatatud.

Toetatavate tegevuste ja abikõlbulike kulude loetelu ning taotlemise tingimused on toodud regionaalministri 07.06.2013 käskkirjas nr

1-4/106 „Hajaasustuse programm“, mis on kättesaadav Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse veebilehel <http://www.eas.ee/et/avalikule-ja-mittetulundussektoreile/avalike-teenuste-arendamine/hajaasutuse-programm/uldist> ning Pärnu Maavalitsuse veebilehel <http://parnu.maavalitsus.ee/et/hajaasustuse-veeprogramm>

Programmdokumendis kehtestatud nõuetele vastavad taotlused koos lisadokumentidega tuleb esitada Kihnu vallavalitsusele hiljemalt 7. oktoobriks 2013.

Kihnu vallas kureerib hajaasutuse programmi vallavalitsuse nõunik Enno Kaare.

Temalt saab nõu ja abi taotluse koostamiseks ja vajalike lisadokumentide kohta.

Kontaktandmed: telefon 446 9910, e-post nounik@kihnu.ee või info@kihnu.ee

Kihnu vallavalitsus

Pärnumaal algatati uue maakonnaplaneeringu koostamine

Pärnu maavanem algatas 29. juuli 2013 korraldusega nr 399 Pärnu maakonna planeeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise. Uued maakonnaplaneeringud kõigis maakondades algatas Vabariigi Valitsus 18. juuli 2013 korraldusega nr337.

Pärnu maakonna planeering on kehtestatud 21.12.1998.

Kehtiva maakonnaplaneeringu täpsustamist ja täiendamist on korraldatud siiani teemaplaneeringute kaudu („Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnamõju tingimused“), „Sotsiaalne infrastruktuur“ ja „Põhimaantee nr 4 (E67) Tallinn-Pärnu-lkla (Via Baltica) trassi asukoha täpsustamine km

92,0-170,0“).

Eesti riigi eesmärgiks on ruumilise arengu kujundamine vastavalt üleriigilise planeeringu „Eesti 2030+“ koostamise ajal kokku lepitud visioonile ja arengusuundadele. Riigi üldised huvid võetakse aluseks nii riiklikul, regionaalsel kui ka kohalikul tasandil otsuste langetamisel.

Kõigis maakondades uute planeeringute algatamise eesmärgiks on asetada planeerimine kogu riigis ühtsetele alustele arvestades riigi huve, vahepealse kiire majandusarengu perioodil saadud kogemusi ja lisandunud planeerimisalast oskusteavet.

Pärnu maakonna planeeringut koostab ja keskkon-

namõju strateegilist hindamist korraldab Pärnu Maavalitsus (Akadeemia tn 2, Pärnu). Maakonnaplaneeringu kehtestamise pädevus on Pärnu maavanemal, planeering peab valmima 2015. aasta lõpuks.

Maakonnaplaneeringu ja selle keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamise korraldustega ning planeeringukoostamise käigu ja dokumentidega on võimalik tutvuda Pärnu Maavalitsuse veebilehel <http://parnu.maavalitsus.ee/et/maakonnaplaneering>.

Täiendavat infot on võimalik küsida Pärnu Maavalitsuse planeeringute talitusest, Tiit Pärn, tel 447 9761 ja e-post tiit.parn@mv.parnu.ee. **Pärnu Maavalitsus**

Ise endale pe

Nii Eestit kui ka paljusid teisi arenenud riike ootab juba lähitulevikus ees olukord, kus pensionäre on palju ning töörahvast aina vähem. Ja see süveneb veelgi.

Sestap peame kõik hakama ise endale pensioni maksma. Ja seda ei tee me mitte siis, kui vanaks jääme, vaid juba täna, pannes iga kuu 2% teenitud tulust tuleviku tarbeks isiklikule pensionikontole. Riik lisab sellele omalt poolt 4%. Pensioniraha hoidja, kelle hooleks tulevane pensionär oma raha usaldab, peab seda hästi hoidma ning teenima panna just nii suuri riske võttes, kui tulevane eakas soovib.

Paljude inimeste silmis tekitab pensionisammaste süsteem kahtlusi. Pensionikogujate usaldus sai eriti kannata-

Koertest ja kassidest

Kihnus käies märkan alati ka saarel elavaid koeri. Tundub, et neil on alalõpmata mingi tähtis tegevus pooleli.

Kes uurib ilmaolusid, kes naaberaia väravaposti, kes on tähtsa näoga kusagile teel. Siiani olen arvanud, et Kihnu koerad on sõbralikud loomad, kes ajavad omi asju ja inimestele ja teistele neljaljasetele liiga ei tee.

Pean tõdema, et päris nii see ei ole. Nimelt on ette tulnud olukordi, kus koer ehmatab oma ründava käitumisega jalakäijat/jalgratturit ja esinenud on ka naksamisi.

Siinkohal tahan meelde tuletada, et Kihnu vallas on kehtestatud „Koerte ja kasside pidamise eeskiri“.

Eeskirja kohaselt ei tohi koer ega kass oma territooriumilt lahti pääseda. Looma omanik peab tagama, et koer või kass ei häiriks ega ohustaks teisi inimesi ja loomi.

Koera tohib avalikku kohta viia lühikese rihma või keti

otsas ning vajadusel suukorviga.

Koera ja/või kassi omanik on kohustatud:

- Kindlustama tunnusmärgi olemasolu kaelarihmale või muul moel, mis võimaldaks identifitseerida lahti pääsenud koera omanikku;
- Paigutama territooriumi sissepääsule hoiatuse kurja koera olemasolust ja kindlustama ametiülesannet täitva isiku ohutu sissepääsu;
- Vaksineerima looma loomataudide vastu. Hüvitama kannatanule koera või kassi ründest tekitatud materiaalse ja moraalse kahju.

Koera ja/või kassi omanikul on keelatud:

- Viia koera või kassi üldkasutatava asutuse ruumi või üldkasutatavale territooriumile ilma ruumi või territooriumi valdaja loata, välja arvatud pimedat juhtkoer ja teenistuskoe;
- Koera või kassi pidamisel on keelatud nende vigastamine, piinamine ja abitus-

se seisundisse jätmine.

Looma omanik, samuti isik, kelle hoole all loom on, peab järgima loomakaitse seadust, loomatauditõrje seadust, muid loomapidamist reguleerivaid õigusakte ja käesolevat eeskirja.

Looma omanikule või looma valdajale on „Koerte ja kasside pidamise eeskirja“ mittetäitmise eest võimalik karistuseks määrata kuni 100 trahviühiku suurune rahaträhv (kuni 400 eurot). Kui kassi või koera tegu põhjustas varalise kahju või inimesele tervisekahjustuse, karistatakse omanikku kuni 200 trahviühiku suuruse summaga (kuni 800 eurot).

Eeskiri ei ole välja mõeldud omanike karistamiseks, vaid selleks, et nii omanikud, lemmikloomad kui ka kõik ülejäänud inimesed oleksid kaitstud.

Signe Laasi,

piirkonnapolitseisnik

449 6111; signe.laasi@politsei.ee

ensionimaksja

da siis, kui riik otsustas ras-
kel ajal peatada endapool-
sed maksed inimeste pen-
sionikontodele. Siiski oli ka
sel ajal võimalik endal pen-
sioni edasi koguda ning um-
bes kolmandik teise sambas-
se kogujatest seda ka tegi.
Need inimesed saavad va-
hepealsete aastate eest riigi
käest järgmise nelja aasta
jooksul 6% pensioniraha se-
nise 4% asemel. Samas saa-
vad ka need, kes vahepeal
ise kogumist ei jätanud, riigilt 6% pensionikontole,
kui on valmis omalt poolt li-
sama 1% brutopalgast ehk
maksma nelja aasta jook-
sul ise 2% asemel 3%. Isiklik-
ku pensionimakset saavad
vabatahtlikult tõsta aga ka
need, kes vahepeal makseid
jätkasid. Milleks? Eks ikka
selleks, et pensionipõlveks
paremini valmis olla.

Piskuhaaval säästmine on

paraku enamikule meist jõu-
kohasem kui korraga suur-
te summade kõrvale panek
või kinnisvara täiendav soe-
tamine. Aga ka natukese-
haaval säästmine on tulevi-
ku seisukohast igal juhul pa-
rem kui üldse mitte säästmi-
ne. Seega tasub tulevikus
ära ka 1% võrra suurem sis-
semakse teise pensionisam-
basse, mis tänast elukvali-
teeti ehk vaid õige pisut mõ-
jutab. Avaldust maksete suu-
rendamiseks saab teha kuni
15. septembrini kõigis Eesti
pankades ning ka interneti-
pankade vahendusel.

Lihtsam on säästa
täna kui koonerdada
eakana

On inimlik, et pensioniks
kogujaid muudab mureli-
kuks, kui pangad ei suuda
raskematel aegadel raha
teenima panna ning koguja

peab tõdema, et raha kont-
tol kasvamise asemel soo-
tuks kahaneb. Siin läheb pa-
hatihti meelest aga üks olu-
line asi - pensioni kogumi-
ne on pikaajaline säästmine.
See, kui kontol oleva sum-
ma väärtus kõigub, ei tähen-
da, et kui pensionile jäämi-
ne käes, võib raha olla kadu-
ma läinud. Vastupidi - täna-
seks näitab meie kogemus,
et kõik Eesti pensionifondid
on oma loomisest alates kas-
vanud ja seeläbi kasvatanud
inimeste pensionivara. Tege-
likult on tänaseks pea kõik
teise pensionisamba omani-
kud jõudnud olukorrani, kus
pensionikontol seisab sama-
võrra palju raha kui sinna
sisse makstud või enamgi.

Paljud ei tea ka seda, et tee-
nitud tulu hakkab ka ise oma-
korda lisa teenima. Nii et kui
sambasse pandud eurost
saab poolteist eurot, teenib

edaspidi lisa juba poolteist
eurot ja samas vaimus eda-
si. Ehkki keeruline arvutada,
on see nähtus nimega „liitint-
ress“ kasulik just siis, kui ko-
gutakse pikema aja jooksul.

Tähtis on teada ka seda,
et mida varem kogumise-
ga alustada, seda kindlam võib
tuleviku Osas olla - seda rohkem
jõuab kontole kogune-
da ja seda paremat tööd
saab teha liitintress.

Kahjuks ei saa me ära unu-
stada, et tulevikus sõltume
iseenda tänaolust otsustest
ja oleme ise endale pensio-
ni maksvad pensionärid.
Sestap tasuks igaühel meist
aeg-ajalt huvi tunda oma tei-
se samba käekäigu vastu ja
asuda lisaks säästma muga-
vama ja rahaliselt paremini
kindlustatud elu nimel eaka-
na.

Ulla Ilisson,

Swedbanki jaepanganduse juht

Ametiõpe veel töötutele noortele ja tööhõiveta lapsevanemaile

Pärnumaa kutsehariduskeskuse Voltveti koolitus-keskuses on alanud registreerumine ametiõppe projekti „Osaoskus on ameti alus“

Projekti eesmärk on aidata alustada tööelu 16–24-aastastel töötutel noortel, kes on põhi-, kesk- või kutsehariduse omandanud või selle katkestanud ja kuni seitsmeaastase lapse vanematel, kes on vähemalt viimased 18 kuud olnud kodused ja tööhõiveta.

Esialgse ametioskusega tööle või kooli

Projektiga liitunud õppurid saavad poole aasta jooksul jooksul õppida ja proovi da täpselt seda ametit, mis meeldib. Pärnumaa kutsehariduskeskuses on valida ligi 30 eriala vahel, koolil on hās- titoimiv praktikaettevõtete võrgustik. Lõpetajad saavad täiendkoolituse tunnistuse, mis annab õiguse alustada ametiga.

Kui on soov õpinguid jätkata ametikoolis, siis saab projekti käigus omandatud eria-

lained ning praktika üle kan- da.

Projektiga liitunud noorte- le toimub kahepäevane ava- seminar, korraldatakse eria- la- ja projektiteemaga seo- tud konsultatsioone ja nõus- tamisi. Noortele, kes pole va- rem omandanud eriala või ei soovi töötada juba õpitud erialal, toimub õpingute eel- ne karjäärinõustamine ning kümnepäevane tööpraktika ettevõttes erialal, mida soo- vitakse õppida. Kõik noored saavad karjäärinõustajaga aru pidades koostada enda- le karjääriplaani.

Projekti ametiõppe kursus koosneb tööeluks vajalikest üldõpingutest (kuni 160 tun- di) ja sissejuhatavast eria- lamoodulist valitud ame- tiõppesse (kuni 160 tundi). Õpingutele järgneb kahenä- dalane erialane kooliprakti- ka ning tööpraktika ettevõt- tes. Paralleelselt õpingutega osalevad õppurid tööklubis, kus omandatakse töö- ja kar- jäärialaseid oskusi ja arutle- takse erinevatel tööelu tee- madel. Teemasid klubiüri- tustele saavad välja paku- da ka õppurid ise.

Millal alustada

Esimene koolitusgrupp alustab juba 2013. aasta sep- tembris, järgmised 2014. aas- ta veebruaris ja augustis. Kokkukestabprojekt „Osaos- kus on ameti aluseks“ 2015. aasta veebruarini ja selle aja sisse mahub kuni kolm grup- pi, mis annab ametialased oskused vähemalt 45 inime- sele.

Projekti osalevatele noor- tele makstakse stipendiumi õppetundide ja praktikapäe- vade ajal 3,84 eurot päevas ning sõidutoetust arvestuse- ga 0,1 eurot kilomeeter ko- dust kooli ja praktikale ning tagasi sõiduks. Noorte töö- praktika juhendajale ettevõt- tes makstakse juhendamis- tasu.

Küllalt lühike õpiaeg koos praktikaga töökohas paku- vad hea võimaluse nii ame- tiõppijal kui ka tööandjal nä- ha, kas on mõlemapoolne huvi, et sõlmida tööleping.

Kuidas projektiõpila- seks hakata?

Koolitusgruppidesse regist- reerimine on juba avatud <http://bit.ly/12DzBFM>. Eria-

ladega saab tutvuda Pärnu- maa Kutsehariduskeskuse kodulehe www.hariduskeskus.ee kaudu. Lisainfo nii õppureile, ettevõtetele kui ka potentsiaalsetele partne- rorganisatsioonidele projek- tijuht Mare Raidilt telefonil: 56 257560 või e-postil: mare.raid@hariduskeskus.ee. Projektiuudiseid saab lugeda, et sündmustega kursis ola, läbi FB konto „Alustame Ametist“.

Projekti plakatid ning info- voldikud on toimetatud Ees- ti Töötukassa piirkondlikes- se osakondadesse ning vii- dud omavalitsustesse. Teavi- tusmaterjale saab projektiju- hi kaudu ka tellida asutustes- se või organisatsioonidesse, kus liigub ametiõppe projek- ti sihtühm.

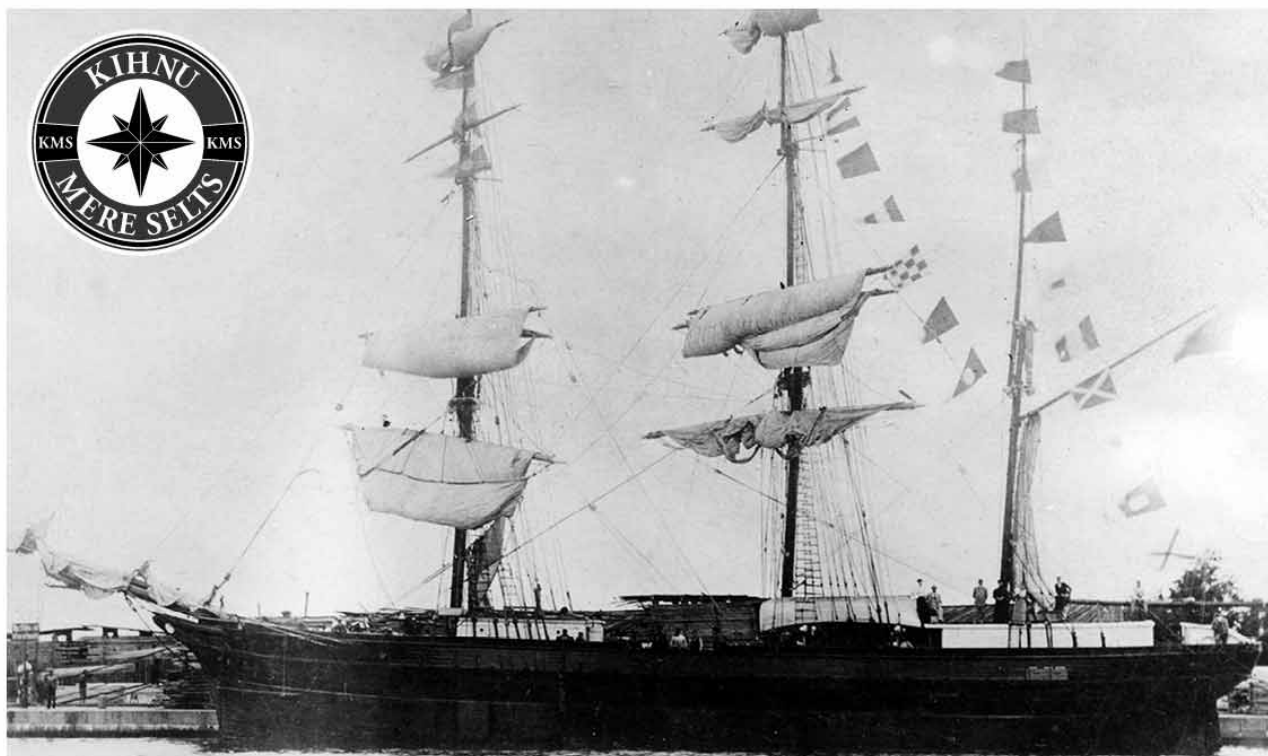
Projekt „Osaoskus, karjää- rinõustamine ja tööprakti- ka Pärnumaa Kutseharidus- keskusest on ameti aluseks“ viiakse ellu Euroopa Liidu Sotsiaalfondi meetme „Kva- lifitseeritud tööjõu pakkumi- se suurendamine“ abil.

Mare Raid,
projektijuht

Jaak Visnapi meenutus juulikuisest maalilaagrist: piltide eksponeerimine Kihnu muuseumi seinal oli väga uuenduslik ja kõikidele saare külastajale jättis toreda mulje ja seda näi- tust nägid kõik, kes mööda sõitsid. See rõõmustas kõikide südant. Värvi pole Kihnu saarel kunagi liiga palju. Kõik seda tulevadki otsima!

KIHNU JÕNNULE PÜHENDATUD

MUINASTULEDE ÕÖ JÕUJAAMAS

31. august 2013

- 11.00** Kihnu Jõnnu mälestusüritus Kihnu surnuaias
- 13.00–17.00** avatud Kihnu Jõnnu näitus, merejutte räägivad
Eduard Laos ja Jaanus Jürivete. “Metskapteni” film.
- 21.30** Muinastulede lõkke süütamine, tantsuks Jõujaamas
mängivad “Tuulelöötsutajad”

Avatud puhvet. Pilet õhtusele peole 4 €, lastele 2 €

Septembrikuu sünnipäevalapsed

1. september

Aili Tuhkanen (Uusmaja) 72

3. september

Eeri Türk (Lähiste) 73

4. september

Viktor Mihhailov (Tammela) 85

10. september

Maria Niit (Aia) 79

Salme Valm (Liiva) 79

11. september

Paul Sepp (Allika) 71

15. september

Sulev Tõnissoo (Koidu) 50

16. september

Mihkel Lilles (Tooma) 83

20. september

Asta Türk (Aava) 50

Uõtamõ kõiki uvilisi osa võtma

KIHNU KIELE PÄÄVÄST

mihklikuu 14ndal kellä 11
Kihnu muusiumis.

- ◆ Riägime murdõkiele sõnaraamatutõ tegemisest ning arutamõ Kihnu sõnavara küsimusi.
- ◆ Tartu Ülikuõlist suavad sõna magistrant Triin Todesk, akadeemik Karl Pajusalu, kisi riäkväd Mulgi sõnaraamatu tegemisest.
- ◆ Tartu Ülikuõli õppõjõud Sulev Iva riägib Võru ja eesti-võru sõnaraamatust.
- ◆ Liänemetsä Reene riägib, kudas ond luud kihnu e-sõnastikuga.
- ◆ Sarabu Silvi annab ülevaatõ, kudas kulgõb esti-kihnu sõnaraamatu tegemine ning kielekoja abist selles tües.
- ◆ Kogosuamisõ lõppus arutamõ Kihnu sõnavara küsimusi.

Kihnu Kultuuri Instituut

Uue kooliaasta alguse puhul on 1. septembril tuletorni külastamine kõigile TASUTA!

Tuletorn on avatul kell 10.00-16.00

Septembris on tuletorn avatud:

Laupäeval 10.00-16.00

Pühapäeval 11.00-15.00

**Edukat uut
kooliaastat!**

SA Kihnu Kultuuriruum

